

zolta megyerajz ugyanis nem ismeri a külön Krassó és külön Szörény megyét. A kettő területén csak az 1873. évi XXVII. tv. intézkedett a határőrvidék felszámolásáról, majd 1880-ban Krassót és Szörényt egyesítették. Nem szerepel Torna vármegye sem, amely 1882-ben egyesült csak Abaúj megyével. A 3. számú térkép (A magyar megyék beosztása az I. világháború végéig) ábrázolja az 1784. évi állapotokat! Viszont „Temeswarer Comitát” sohasem volt. A 4. sz. térkép az úgynevezett kétszázézes „Generalkarte”-k áttekintő lapját adja. Az 5—12. sz. térképek részletrajzok egyes német települési területekről.

Összefoglalva az eddigieket megállapíthatjuk, hogy értékes munka az ismertetett könyv. Hiányai és tévedései megerősítik azt a kívánságot, hogy magunk is gondoskodjunk hasonló összeállítású történeti helységnévtárról. Térképekkel Akkor talán elkerülhetők lennének a filakovoí, tirgumureşi, Nagymaros—gabcsikovoí s hasonló névalakok az idegenforgalom és a napisajtó szövegeiben.

REUTER CAMILLO

Vajdaság helységeinek földrajzi nevei. 2—6. kötet. Szerk.:

PENAVIN OLGA és MATIJEVICS LAJOS. Kiadja az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete a Tartományi Tudományügyi Önigazgatói Érdekközösség támogatásával. Újvidék, 1976—1981.

Nagy szégyennyel kezdek e sorozat öt kötetének ismertetéséhez. Ugyanis a magyarországi névtudomány kutatásainak eredményeire a leggyorsabb reagálást, kiadványaink rögtöni ismertetését a jugoszláviai magyar nyelvészekről kaptuk mindaddig, s mi — az első kötetük ismertetése óta (NévtÉrt. 1. sz. 51—5) — egy szót sem szóltunk további munkálataikról. Pedig szinte esztendőnként jelentek meg az újabb eredményeket magukba foglaló, különböző terjedelmű, de egyaránt értékes tartalmú füzetek. Mindegyikben egy-egy „kommuna” (nagyobb helység a hozzá tartozó, körülötte fekvő kisebb községekkel, pusztákkal — talán a régebbi „körjegyzőség” szavunk felel meg neki legjobban) helynévanyagát találjuk, s ha azt nézzük, hogy a szerzők más irányú és sokoldalú tevékenysége mellett évente egy-egy ilyen könyvet publikálnak Jugoszlávia magyar helyneveiről, meglepődve s kissé meg is ha-

tódva csodáljuk eredményeiket, s az eddigeknél több elismerést kelle-
ne adnunk ezért a hihetetlen mennyiségű időt és energiát fölemésztó mun-
káért. Ha viszont a Vajdaság térképére esik a pillantásunk, s megállá-
pítjuk, hogy 44 ilyen kommuna van összesen, s még 38 helyneveinek a
közzététele áll a szerzők előtt, lelkesedésünk nem csökken egy jottá-
nyit sem, de kevésbé látjuk optimistán a jövőt. Különösen azért nem,
mert Mirnics Júlia váratlan és tragikus halálával kéttagúra csök-
kent a közzétevő kollektíva száma, s az újabb kötetek munkálataiba
nem vontak még be eddig a szerkesztők szorgalmas és ügybuzgó fia-
talokat.

Az imént említett első kötetnek az ismertetése fölment az alól,
hogy a sorozat megindulásáról, annak előzményeiről, körülményeiről
írjak. Az ottani előszóban kifejtett elvek, szempontok, gyűjtési és ellen-
őrzési módszerek, a közzététel technikájának leírása különben sem is-
métlődik meg az újabb kötetekben. Ez természetes következménye a
helyiel való takarékoskodásnak, s az adattárak fölhasználóit nem aka-
dályozza munkájukban. Annál inkább nem, mert a szerkesztők (és a
szerzők — ugyanazok lévén) mind elméleti, mind gyakorlati területen
következetesek önmagukhoz, és híven követik az első (bácstopolyai)
füzet módszereit. Ezt nagyon helyesen teszik. Még akkor sem lenne
tanácsos ezeken változtatni, ha némileg egyszerűbb, esetleg jobb meg-
oldások merültek volna föl a munka végzése közben, hiszen így lesz
egységes és összefüggő a teljes sorozat.

Az újabb kötetek bibliográfiai adatai a következők:

2. szám: PENAVIN OLGA — MATIJEVICS LAJOS, Szabadka és környé-
ke földrajzi neveinek adattára. Újvidék, 1976. 333 lap.
3. szám: MATIJEVICS LAJOS, Kishegyes és környéke földrajzi nevei-
nek adattára. Újvidék, 1977. 127 lap.
4. szám: PENAVIN OLGA — MATIJEVICS LAJOS, Ada és környéke
földrajzi neveinek adattára. Újvidék, 1979. 167 lap.
5. szám: PENAVIN OLGA — MATIJEVICS LAJOS, Zenta és környéke
földrajzi neveinek adattára. Újvidék, 1980. 127 lap.
6. szám: PENAVIN OLGA — MATIJEVICS LAJOS, Szenttamás földrajzi
neveinek adattára. Újvidék, 1981. 80 lap.

Valamennyi kötet rövid tájékoztatót ad a földolgozás módjára, a
különböző jelek használatára, s közli a kutatott települések magyar és
szerbhorvát neveit. Ez után a címben szereplő kommuna rövid jellem-

zése következik, amely tartalmaz topográfiai leírást, történelmi és helytörténeti tudnivalókat, népmozgalmi adatokat, jelenkori statisztikákat a lakosság összetételéről, gazdasági és művelődési viszonyairól stb. Mind egyik kötetben megtalálható a Vajdaság térképe, amelyen valamennyi kommuna határa szerepel a kutatottnak föltűnő kiemelésével. A több helységet is tárgyaló kötetekben még egy térkép van, amely a kisebb községek, lakott helyek fekvését, egymáshoz való elhelyezkedési viszonyait szemlélteti.

Az adattárak adják a kötetek legterjedelmesebb és legfontosabb részeit. Valamennyi község, kisebb település külön szerepel bennük. Először a helységnévre vonatkozó adatokat találjuk meg bőséges földrajzi, történeti és statisztikai adattal, majd a területén levő kül- és belterületi helynevek vegyesen, betűrendben következnek. A szócikket a köznyelvi névalak vezeti be. Utána következnek a nyelvjárási alakok (ahol van, ott a szerbhorvát név is), majd kerek zárójelben áll az esetleges hivatalos név. Valamennyi névnek hol?, honnan? és hová? kérdésre felelő magyar ragos formáját is megkapjuk itt! Végül az objektumra vonatkozó tudnivalók (meghatározás, térszínforma, művelési ág, néveredet, népetimológia, helytörténet, néphagyomány stb.) zárják a névcikkeket.

Meglepő, hogy sem tildével való azonosítást, sem rövidítést nem használnak a szerzők. Kétségtelenül ez is szebbé, pontosabbá, könnyebben használhatóvá teszi a munkát, de különösen az tetszik, hogy — a magyarországi gyakorlattól eltérően — minden névcikk külön sorban, félkövér szedésű köznyelvi névalakkal kezdődik. Azzal biztosan sok időt és kiadási költséget takarítanak meg, hogy az egyes neveket térképeken nem lokalizálják, de az esetleges későbbi fölhasználásnak (különösen a helytörténészeknek, régészeknek, geográfusoknak) ezzel talán sok gondot is okoznak majd.

Valamennyi kötet adattárát a földrajzi köznevek szótára követi. Ezekben külön sorolják föl a magyar és az idegen eredetű szavakat. Röviden utalást kapunk a nem magyar nemzetiségek által használt földrajzi köznevekre is. Az adatközlők, gyűjtők és ellenőrzők neveinek fől sorolása s egy elég gazdag irodalomjegyzék zár le minden kötetet.

A sorozat eddig megjelent számai is jelentős eredményei nemcsak a jugoszláviai, hanem az egész magyar névkutatásnak. Névtudományunk óriási anyaghoz jut általa, aminek földolgozása, vagy bármilyen jellegű hasznosítása a jövő föladata.

HAJDÚ MIHÁLY